

Λυσίας, Ἐπιτάφιος τοῖς Κορινθίων βοηθοῖς 79-81

Θυσία για την πατρίδα

Σε περιόδους πολέμου οι Αθηναῖοι πραγματοποιοῦσαν με δημόσια δαπάνη μεγαλοπρεπή τελετή προς τιμὴν των νεκρῶν πολεμιστῶν. Επιστέγασμα της τελετῆς αὐτῆς αποτελοῦσε η ἐκφώνηση του Ἐπιταφίου λόγου ἀπὸ ἐπιφανή ἄνδρα της πόλης. Το ἀπόσπασμα που θα μελετήσετε προέρχεται ἀπὸ τον Ἐπιτάφιο— που, πιθανόν, συντέθηκε ἀπὸ τον Λυσία— προς τιμὴν των νεκρῶν του Κορινθιακοῦ πολέμου.

Ὅστε προσήκει τούτους εὐδαιμονεστάτους ἡγεῖσθαι, οἷτινες ὑπὲρ μεγίστων καὶ καλλίστων κινδυνεύσαντες οὕτω τὸν βίον ἐτελεύτησαν, οὐκ ἐπιτρέψαντες περὶ αὐτῶν τῇ τύχῃ, οὐδ' ἀναμείναντες τὸν αὐτόματον θάνατον, ἀλλ' ἐκλεξάμενοι τὸν κάλλιστον. Καὶ γὰρ τοὶ ἀγήρατοι μὲν αὐτῶν αἱ μνήμαι, ζηλωταὶ δὲ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων αἱ τιμαί· οἱ πενθοῦνται μὲν διὰ τὴν φύσιν ὡς θνητοί, ὑμνοῦνται δὲ ὡς ἀθάνατοι διὰ τὴν ἀρετὴν. Καὶ γὰρ τοὶ θάπτονται δημοσίᾳ, καὶ ἀγῶνες τίθενται ἐπ' αὐτοῖς ῥώμης καὶ σοφίας καὶ πλοῦτου, ὡς ἀξίους ὄντας τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τετελευτηκότας ταῖς αὐταῖς τιμαῖς καὶ τοὺς ἀθανάτους τιμᾶσθαι. Ἐγὼ μὲν οὖν αὐτοὺς καὶ μακαρίζω τοῦ θανάτου καὶ ζηλῶ, καὶ μόνοις τούτοις ἀνθρώπων οἶμαι κρεῖττον εἶναι γενέσθαι, οἷτινες, ἐπειδὴ θνητῶν σωμάτων ἔτυχον, ἀθάνατον μνήμην διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν κατέλιπον.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ὡστε προσήκει ἠγεῖσθαι εὐδαιμονεστάτους τούτους,
Επομένως ταιριάζει να θεωρούμε πάρα πολύ ευτυχισμένους αυτούς,

οἵτινες ἐτελεύτησαν τὸν βίον οὕτω
οι οποίοι τελείωσαν τη ζωή έτσι

κινδυνεύσαντες ὑπὲρ μεγίστων καὶ καλλίστων
αφού κινδύνευσαν για τα πιο μεγάλα και τα πιο ωραία (ιδανικά)

οὐκ ἐπιτρέψαντες περὶ αὐτῶν τῇ τύχῃ
χωρίς να εμπιστευτούν τους εαυτούς τους στην τύχη

οὐδ' ἀναμείναντες τὸν αὐτόματον θάνατον, ἀλλ' ἐκλεξάμενοι τὸν κάλλιστον.
ούτε να περιμένουν το φυσικό θάνατο, αλλά αφού επέλεξαν τον πιο ωραίο.

Καὶ γὰρ τοὶ αἱ μνήμαι μὲν αὐτῶν (ἔσονται) ἀγήρατοι
Και γι' αυτό βέβαια οι μνήμες τους θα είναι αγέραστες,

αἱ δὲ τιμαὶ ζηλωταὶ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων·
και οι τιμές αξιοζήλευτες απ' όλους τους ανθρώπους·

οἱ πενθοῦνται μὲν ὡς θνητοὶ διὰ τὴν φύσιν,
αυτοὶ πενθοῦνται ως θνητοὶ εξαιτίας της φύσης τους,

ὑμνοῦνται δὲ ὡς ἀθάνατοι διὰ τὴν ἀρετὴν.
εξυμνοῦνται ὁμῶς ως αθάνατοι εξαιτίας της γενναιότητάς τους.

καὶ γὰρ τοὶ θάπτονται δημοσίᾳ,
Και γι' αυτό βέβαια θάβονται με δημόσια φροντίδα,

καὶ τίθενται ἐπ' αὐτοῖς ἀγῶνες ῥώμης καὶ σοφίας καὶ πλοῦτου,
και καθιερώνονται προς τιμὴν τους αγῶνες δύναμης και σοφίας και πλούτου,

ὡς ὄντας ἀξίους τιμᾶσθαι ταῖς αὐταῖς τιμαῖς
επειδὴ εἶναι ἀξιοὶ να τιμῶνται με τις ίδιες τιμές

τοὺς τετελευτηκότας ἐν τῷ πολέμῳ καὶ τοὺς ἀθανάτους.
αυτοὶ που ἔχουν σκοτωθεῖ στον πόλεμο και οι αθάνατοι.

Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ μακαρίζω αὐτοὺς τοῦ θανάτου καὶ ζηλῶ,
Εγὼ λοιπὸν και καλοτυχίζω αυτούς για το θάνατό τους και τους ζηλεύω,

καὶ οἶμαι κρεῖττον εἶναι γενέσθαι μόνοις τούτοις ἀνθρώπων
και νομίζω ὅτι ἦταν καλύτερο να ζήσουν μόνο αυτοὶ από τους ανθρώπους

οἵτινες, ἐπειδὴ ἔτυχον θνητῶν σωμάτων,
οι οποίοι, αφού ἔτυχαν θνητὰ σώματα,

κατέλιπον ἀθάνατον μνήμην διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν.
κληροδότησαν αθάνατη μνήμη εξαιτίας της ανδρείας τους.

Ερμηνευτικά σχόλια

Στον **Κορινθιακό πόλεμο** (395-387 π.Χ.) αναμετρήθηκαν οι Σπαρτιάτες, οι Φωκείς και οι Ορχομένιοι από τη μια πλευρά και ο συνασπισμός Αθηναίων, Θηβαίων, Κορινθίων, Αργείων από την άλλη. Ο πόλεμος ίσως να υποκινήθηκε από τον Πέρση βασιλιά Αρταξέρξη, γιατί ο βασιλιάς των Σπαρτιατών Αγησίλαος, που βρισκόταν με τον στρατό του στη Μ. Ασία, σημείωνε απανωτές νίκες εναντίον των Περσών. Η Σπάρτη αναγκάστηκε να ανακαλέσει τον Αγησίλαο στην Ελλάδα, γιατί δεν υπήρχε άλλος στρατηγός ικανός να αντιμετωπίσει τους εχθρούς της. Πράγματι, ο Αγησίλαος το 394 π.Χ. νίκησε στην Κορώνεια τον αντίπαλο συνασπισμό. Ο πόλεμος συνεχίστηκε με μειωμένη ένταση μέχρι το 387 π.Χ., και το 386 π.Χ. υπογράφηκε η Ανταλκίδειος ειρήνη.

ὕπὲρ μεγίστων καὶ καλλίστων:

Τα μέγιστα και ευγενέστερα ιδανικά, για τα οποία έπεσαν οι ένδοξοι νεκροί της πόλης, είναι το μεγαλείο και η τιμή της πατρίδας, που εμπνέουν διαχρονικά τους πολεμιστές στα πεδία των μαχών.

ἀγῶνες τίθενται ἐπ’ αὐτοῖς ῥώμης καὶ σοφίας καὶ πλοῦτου:

Εκτός από τις επικήδειες τελετές και την εκφώνηση του Ἐπιταφίου, η πολιτεία διοργάνωνε προς τιμήν των νεκρών αγώνες αθλητικούς, μουσικούς (δηλ. μουσικής και ποίησης) και ιππικούς· οι τελευταίοι ιδιαίτερα έδιναν την ευκαιρία στους ευπορότερους να επιδείξουν τον πλούτο τους. Η συνήθεια να τελούνται αθλητικοί αγώνες προς τιμήν νεκρών επιφανών πολεμιστών είναι πολύ παλιά· τη συναντάμε ήδη στην Ἰλιάδα κατά την ταφή του Πατρόκλου.

Ερωτήσεις κατανόησης

1. Ποιοι αξίζουν σύμφωνα με το κείμενο, να θεωρούνται πραγματικά ευδαίμονες και γιατί;
2. Για ποιους λόγους οι νεκροί πολεμιστές της πόλης θεωρούνται άξιοι ιδιαίτερων τιμών;
3. Οἱ πενθοῦνται μὲν διὰ τὴν φύσιν ὡς θνητοὶ ὑμνοῦνται δὲ ὡς ἀθάνατοι διὰ τὴν ἀρετὴν: Να σχολιάσετε τη χρήση του σχήματος της αντίθεσης στο απόσπασμα.

Γ. ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ

Γ. 1. Παραθετικά Επιθέτων

- Ομαλά
- Ανώμαλα

A. Ομαλά παραθετικά επιθέτων

Το επίθετο δηλώνει μία ιδιότητα που χαρακτηρίζει ένα ουσιαστικό και παρουσιάζει διαβαθμίσεις (μονολεκτικές και περιφραστικές) που ονομάζονται βαθμοί του επιθέτου:

- Θετικός**: φανερώνει μία ιδιότητα χωρίς σύγκριση.
- Συγκριτικός**: φανερώνει μια ιδιότητα ανωτέρου βαθμού συγκριτικά
- Υπερθετικός**: φανερώνει μια ιδιότητα σε πολύ μεγάλο βαθμό.

π.χ. Θ: σοφός, σοφή, σοφόν
Σ: σοφώτερος, σοφωτέρα, σοφώτερον
Υ: σοφώτατος, σοφωτάτη, σοφώτατον

- ✓ Ο συγκριτικός και ο υπερθετικός βαθμός ονομάζονται παραθετικά του επιθέτου, γιατί με αυτά γίνεται παράθεση (δηλ. σύγκριση) ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα ουσιαστικά.

- Ομαλά δευτερόκλιτα επίθετα

Συγκριτικός

Υπερθετικός

-ό/ώτερος, -ο/ωτέρα, -ό/τερον

-ό/ώτατος, -ο/ωτάτη, -ό/ώτατον

π.χ. πτωχότερος, πτωχοτέρα, πτωχότερον   πτωχότατος, πτωχοτάτη, πτωχότατον
ιερώτερος, ιερωτέρα, ιερώτερον   ιερώτατος, ιερωτάτη, ιερώτατον

Μμμ...ο κανόνας λέει ότι τα **παραθετικά** των δευτερόκλιτων επιθέτων διατηρούν το χαρακτήρα του θετικού **-ο-** αν προηγείται συλλαβή μακρόχρονη και τον μετατρέπουν σε **-ω-**, αν προηγείται συλλαβή βραχύχρονη.

Παραδείγματα

ξηρός- ξηρότερος- ξηρότατος
γενναίος-γενναιότερος-γενναιότατος
σοφός-σοφώτερος-σοφώτατος
νέος-νεώτερος-νεώτατος

Αν πριν από την κατάληξη –ος του επιθέτου υπάρχει διπλό σύμφωνο ή δύο και περισσότερα σύμφωνα, τότε τα παραθετικά του σχηματίζονται με -ο-.
π.χ. ένδοξος-ένδοξότερος-ένδοξότατος

Σχηματισμός παραθετικών, όταν στην παραλήγουσα του θετικού βαθμού έχουμε δίχρονο φωνήεν (α, ι, υ).

Περίπτωση I.

Το δίχρονο φωνήεν της παραλήγουσας είναι μακρό στα παρακάτω:

- **Επίθετα: άνιαρός, ίσχυρός, ψιλός, φλύαρος, πρᾶος, λιτός**
π.χ. ίσχυρός-ίσχυρότερος-ίσχυρότατος
- **Επίθετα που έχουν ως β΄ συνθετικό: λύπη, κίνδυνος, θυμός, τιμή, νίκη, κύρος, ψυχή**
π.χ. εύψυχος-εύψυχότερος-εύψυχότατος

Περίπτωση II.

Το δίχρονο φωνήεν της παραλήγουσας είναι βραχύ στα παρακάτω:

- **Επίθετα που λήγουν σε:**
  - -ιος, -ικος, -ιμος, -ινος,
  - -ακος, -αλος, -αμος, -ανος, -ατος, -αρος,
  - -υρος, -χος

π.χ. δυνατός-δυνατώτερος-δυνατώτατος
ήσυχος-ήσυχώτερος-ήσυχώτατος

- Ομαλά τριτόκλιτα επίθετα σε:

-ης, -ης, -ες και -ων, -ων, -ον

Συγκριτικός

-έστερος, -εστέρα, -έστερον

π.χ. ἀληθής, ἀληθής, ἀληθές
ἀληθέστερος, ἀληθεστέρα, ἀληθέστερον

π.χ. εὐδαίμων, εὐδαίμων, εὐδαιμον
εὐδαιμονέστερος, /-εστέρα, /-έστερον

Υπερθετικός

-έστατος, -εστάτη, -έστατον

ἀληθέστατος, ἀληθεστάτη, ἀληθέστατον

εὐδαιμονέστατος, /-εστάτη, /-έστατον

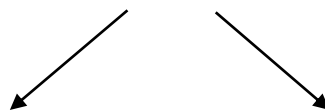
Τριτόκλιτα επίθετα σε -υς, -εῖα, -υ

βαθύς, βαθεῖα, βαθύ

π.χ. βαθύτερος, βαθυτέρα-βαθύτερον
βαθύτατος, βαθυτάτη, βαθύτατον

arxaia-latinika.gr

Β. Ανώμαλα παραθετικά επιθέτων

Συγκριτικός

-(ί)ων, -(ί)ων, -(ι)ον

π.χ. αἰσchrός, αἰσchrά, αἰσchrόν
ὁ, ἡ αἰσchrίων, τό αἰσchrιον

Υπερθετικός

-ιστος, -ίστη, -ιστον

ὁ αἰσchrιστος, ἡ αἰσchrίστη, τό αἰσchrιστον

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
ἀγαθός	ὄ, ἡ ἀμείνων, τό ἄμεινον ὄ, ἡ βελτίων, τό βέλτιον ὄ, ἡ κρείττων, τό κρείττον ὄ, ἡ λύων, τό λῶον	ἄριστος, -η, -ον βέλτιστος, -η, -ον κράτιστος, -η, -ον λῶστος, -η, -ον
κακός	ὄ, ἡ κακίων, τό κάκιον ὄ, ἡ χείρων, τό χεῖρον	κάκιστος, -η, -ον χείριστος, -η, -ον
καλός	ὄ, ἡ καλλίων, τό κάλλιον	κάλλιστος, -η, -ον
μέγας	ὄ, ἡ μείζων, τό μείζον	μέγιστος, -η, -ον
μικρός	ὄ, ἡ ἐλάττων, τό ἔλαττον	ἐλάχιστος, -η, -ον
ὀλίγος	ὄ, ἡ μείων, τό μείον	ὀλίγιστος, -η, -ον
πολύς	ὄ, ἡ πλείων, τό πλέον	πλεῖστος, -η, -ον

✓ Τα συγκριτικά σε -(ι)ων, -(ι)ον είναι δικατάληκτα επίθετα της γ' κλίσης με τρία γένη και κλίνονται κατά το ακόλουθο παράδειγμα:

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Ονομ.	ὄ	βελτίων	ἡ	βελτίων	τό	βέλτιον
Γεν.	τοῦ	βελτίον-ος	τῆς	βελτίον-ος	τοῦ	βελτίον-ος
Δοτ.	τῶ	βελτίον-ι	τῆ	βελτίον-ι	τῶ	βελτίον-ι
Αιτιατ.	τόν	βελτίον-α/ βελτίω	τήν	βελτίον-α/ βελτίω	τό	βέλτιον
Κλητ.	ῶ	βέλτιον	ῶ	βέλτιον	ῶ	βέλτιον
	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Ονομ.	οἱ	βελτίον-ες/ βελτίους	αἱ	βελτίον-ες/ βελτίους	τά	βελτίονα/ βελτίω
Γεν.	τῶν	βελτίον-ων	τῶν	βελτίον-ων	τῶν	βελτιόνων
Δοτ.	τοῖς	βελτίοσι(ν)	ταῖς	βελτίοσι(ν)	τοῖς	βελτίοσι
Αιτιατ.	τούς	βελτίον-ας/ βελτίους	τάς	βελτίον-ας/ βελτίους	τά	βελτίονα/ βελτίω
Κλητ.	ῶ	βελτίον-ες/ βελτίους	ῶ	βελτίον-ες/ βελτίους	ῶ	βελτίονα/βελτίω

Περιφραστικά Παραθετικά Επίθετων

Σχηματίζονται με το θετικό βαθμό του επιθέτου και με ένα επίρρημα πριν από αυτό.

Συγκριτικός: **μᾶλλον** + θετικός βαθμός επιθέτου

Υπερθετικός: **μάλιστα** + θετικός βαθμός επιθέτου

π.χ. Θ.: ἐπιμελής

Σ.: μᾶλλον ἐπιμελής

Υ.: μάλιστα ἐπιμελής

Επίθετα που δε σχηματίζουν παραθετικά.

Όσα σημαίνουν:

- **ύλη**(γήινος),
- **τόπο-χρόνο**(χερσαῖος, θερινός),
- **μέτρο**(σταδιαῖος),
- **συγγένεια-καταγωγή**(μητρικός),
- **μόνιμη κατάσταση**(νεκρός)

Γ.2. Παραθετικά επιρρημάτων

- Ομαλά
- Ανώμαλα

- Για να σχηματίσουμε το θετικό βαθμό των επιρρημάτων αφαιρούμε την κατάληξη του επιθέτου, απομονώνουμε το θέμα και προσθέτουμε τη νέα κατάληξη **-ως**.

π.χ. καλός → καλῶς

βαρύς → βαρέως

ἀληθῆς → ἀληθῶς

ἡδύς → ἡδέως

Α. Ομαλά παραθετικά επιρρημάτων

- **ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ**: ταυτίζεται με την αιτιατική ενικού του συγκριτικού βαθμού του επιθέτου στο ουδέτερο γένος, δηλαδή έχει την κατάληξη **-τερον**.

π.χ. σοφῶς → σοφώτερον

δικαίως → δικαιοτέρον

- **ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ**: ταυτίζεται με την αιτιατική πληθυντικού του υπερθετικού βαθμού του επιθέτου στο ουδέτερο γένος, δηλαδή έχει την κατάληξη **-τατα**.

π.χ. σοφῶς → σοφώτατα

δικαίως → δικαιοτάτα

Β. Ανώμαλα παραθετικά επιρρημάτων

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
εὖ	ἄμεινον, βέλτιον, κρεῖττον	ἄριστα, βέλτιστα, κράτιστα
κακῶς	χεῖρον, κάκιον	χείριστα, κάκιστα
καλῶς	κάλλιον	κάλλιστα
μάλα	μᾶλλον	μάλιστα
ὀλίγον	μείον, ἔλαττον, ἥττον	ὀλίγιστα, ἐλάχιστα, ἥκιστα
πολύ	πλέον	πλεῖστον, πλεῖστα

- ✓ Όλα τα επιρρήματα μπορούν να σχηματίσουν και περιφραστικά παραθετικά π.χ. ἡδέως – μᾶλλον ἡδέως – μάλιστα ἡδέως

Συντακτικό

Επιρρηματικοί προσδιορισμοί-Πλάγιες πτώσεις

<u>Τόπος</u>	Γενική	Αὐτοῦ (=εκεί) ἐκοιμήθη.
	Δοτική	Οἱ Ἀθηναῖοι μόνοι Μαραθῶνι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας προουκινδύνευσαν.
	Αιτιατική	Πορεύεται τριάκοντα σταδίου.
<u>Χρόνος</u>	Γενική	Ἐκείνης τῆς νυκτός οὐδεὶς ἐκοιμήθη.
	Δοτική	Τῇ ὑστεραία τῆς μάχης ἀφίκντο.
	Αιτιατική	Ἐκεῖ ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς.
<u>Αἰτία</u>	Γενική	Ζηλῶ σε τοῦ πλοῦτου.
	Δοτική	Οἱ γεραίτεροι ταῖς τῶν νεῶν τιμαῖς ἀγάλλονται.
	Αιτιατική	Τι ταῦτα μ' ἀνιᾶς οὐδὲν ὠφελουμένη;
<u>Αναφορά</u>	Γενική	Εἶπέ δέ μοι πατρός.
	Δοτική	Γνώμη τῶν ἄλλων προέχομεν.
	Αιτιατική	Διαφέρομεν ἀλλήλων τὴν φύσιν.
<u>Πόσο</u>	Γενική	Ὁ ἀγρός ἐβδομήκοντα μνῶν ἐπράθη.
	Δοτική	Πολλῶ κρεῖττόν ἐστιν ἐμφανῆς φίλος ἢ χρυσός ἀφανῆς.
	Αιτιατική	Ἐγκρατές δε τῆς πόλεως τά πολλά το πλῆθος ἐστιν.
<u>Τρόπος</u>	Δοτική	Δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμέλονται.
	Αιτιατική	Τοῦτον τόν τρόπον σύμμαχοι ἀλλήλοις ἐγένοντο.

Μην ἀπελπίζεσαι! 😊
Σημασία ἔχει να μπορεῖς
να ἀντιλαμβάνεσαι πότε
δηλώνουν τρόπο, τόπο,
χρόνο κ.λπ. δε χρειάζεται
να τα ἀποστηθίσεις ὅλα απ'
ἐξω!!! 😊